

TEKSTIMETAFORAT: YKSI IKKUNA TULKINTAKÄSITYKSIIN

Sirpa Leppänen
Jyväskylän yliopisto

In this article I examined the problem of interpretation and assumptions of interpretation. In spite of the multiplicity of theoretical approaches to the interpretation of written texts there seems to be a pervasive tendency in the English language, and, possibly, in the Western cultures on the whole, to reify the text and use it as the supreme norm in interpretation. To illustrate this I had a look at one recent linguistic critical essay by Roger Fowler. In particular, I pointed out the kinds of metaphors that the writer uses to suggest a particular notion of the text and its function in interpretation. What makes this essay particularly interesting is that, like many other post-structuralists and post-modernists, Fowler claims that more than the literary text, it is the social, cultural and ideological forces that shape and constrain interpretation. However, at the level of his language, again like many other writers of today, Fowler still presents the text as the absolute norm in interpretation.

Key words: interpretation, assumptions about interpretation, text metaphors

1. JOHDANTO

Viimeaikaisille poststruktuurialistisille ja postmoderneille kirjallisuuskriitikoille on ollut tyypillistä se, että he ovat argumentoineet voimakkaasti sen puolesta, että kirjallinen teksti tulee nähdä kulttuurisena ja historiallisena konstruktina. Toisin sanoen he näyttävät tukeutuvan kontekstuaaliseen tulkintänäkemykseen, jonka mukaan institutionaaliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja ideologiset käsitykset, arvot ja premissit muovaavat ja ohjaavat tulkintaa. Tekstin ulkoisia voimia korostaessaan nämä kriitikot asettuvat usein vastakkain aiempien, esimerkiksi formalististen tai uskriittisten kriitikoiden kanssa, joille kirjallinen/kirjoitettu teksti on ollut lukijoiden tulkintojen ehdoton normi.

Aiemmassa tutkimuksessani (Leppänen 1993) havaitsin kuitenkin, että jopa tällaiset kontekstuaaliset ja teoreettisesti erittäin tietoiset kriitikot saattavat kritiikin kielessään olla myös taipuvaisia tukeutumaan täysin tekstikeskeiseen tulkintänäkemykseen. Yhtenä esimerkkinä tästä on analyysini yhden viimeaikaisen Shakespeare-kriitikon, kulttuurimaterialis- mia edustavan Jonathan Dollimoren (1989) Shakespearen *Kuningas Learista* kirjoittamasta esseestä. Teoriassa Dollimore on sitä mieltä, että

[cultural materialist criticism] is inseparable from what others have already made Shakespeare mean; the rewriting is as much a critique of existing interpretations as it is a production of new ones. (Dollimore 1989: xiv)

Dollimore väittää, että ei ole olemassakaan yhtä ja 'oikeaa' tulkintaa, vaan ainoastaan erilaisia ideologisesti motivoituneita 'näkemymiä' tai 'luentoja', jotka ovat antaneet Shakespearen teksteille hyvinkin erilaisia merkityksiä. Omassa *Kuningas Lear* -tulkinnessaan Dollimore kuitenkin käyttää kieltä niin, että tulkinta näyttäytyy aivan eri valossa: sen sijaan että hän antaisi Shakespearen teksteille erilaisia tai uudennlaisia merkityksiä, hän esittääkin tulkintansa ikään kuin se olisi ainoa, jonka teksti itsessään nostaa esiin. Esimerkiksi näin:

Lionel Trilling has remarked that the captains and kings and lovers and clowns are alive and complete before they die. (The Opposing Self, p. 38). Few remarks could be less true of *King Lear*. The notion of man as a tragic victim somehow alive and complete in death is precisely the kind of essentialist mystification which the play refuses. It offers instead a decentring of the tragic subject which in turn become the focus of a more general exploration of human consciousness in relation to social being [. . .] *Lear* actually refuses then the autonomy of value which humanist critics so often insist that it ultimately affirms. (Dollimore 1988: 202)

Kritisoidessaan, yhden aiemman humanistista tulkintatraditiota edustavan kriitikon, Lionel Trillingin näkemymiä näytelmästä ja argumentoidessaan oman tulkintansa puolesta Dollimore väittää, että teksti yhtäältä kykenee kieltämään tai tekemään mahdottomaksi (*the play refuses*) tulkin- toja ja toisaalta tarjoamaan tai nostamaan esiin (*it offers instead*) tietyn

tulkinnan ainoana oikeana. Mitenkään yllättävää ei ole se, että Dollimoren mukaan tekstin epämät tulkinnat ovat tietysti muita kuin kulttuurimateriaalistisia tulkintoja, ja että tekstin 'tarjoama' tulkinta on Dollimoren oma. Näyttäisi siis siltä, että Dollimoren tulkintakäsityksissä teoria ja käytäntö ovat ristiriidassa keskenään. Teoriassa tulkinta on kontekstualisoitu prosessi; käytännössä se on näennäisen totaalisesti tekstin ohjaama prosessi.

Tässä artikkelissa tarkastelen tätä ristiriitaa kritiikin tai yleisemmin tulkinnan teorian ja sen käytännön välillä. Ensin käsittelen sitä, miten huolimatta teoreettisesti formuloitujen tulkintakäsityksien moninaisuudesta, me puhuessamme ja kirjoittaessamme tulkinnasta helposti ajaudumme tekstikeskeiseen tulkintanäkemykseen. Havainnollistan tätä väitettäni jälleen kirjallisuuskriittisen esimerkin, Roger Fowlerin Dickensin *Hard Times* -romaanin käsittelevän lingvistis-kriittisen esseän avulla (1989). Niinkuin Dollimore myös Fowler pyrkii tietoisesti eroon tekstikeskeisestä tulkinnasta ja esittää sen sijalle tekstin kommunikatiivisuutta, dialogisuutta ja kontekstuaalisuutta korostavan tulkinnan. Erityisesti tarkastelen Fowlerin käyttämiä tekstimetaforia ja yritän niiden avulla eritellä tarkemmin hänen tulkintanäkemystään.

2. TAUSTAA: TULKINTAKÄSITYSTEN MONINAISUUDESTA METAFORAAN TEKSTISTÄ MERKITYKSEN SÄILIÖNÄ JA VÄLITTÄJÄNÄ

2.1. Lukemisentutkimuksen ja kirjallisuudentutkimuksen tulkintakäsityksiä

Lukemisen- ja kirjallisuudentutkimus ovat esittäneet tulkinnasta lukuisan joukon erilaisia teorioita¹. Useassa näistä teorioista teksti ja tekstin tehtävä tulkinnassa on hahmotettu radikaalisti toisistaan poikkeavilla tavoilla.

Seuraavaksi havainnollistan lyhyesti tätä kirjoa esittelemällä joukon varsin tyypillisiä teorioita lukemisesta ja tulkinnasta. Tässä yhteydessä tarkastelen näitä teorioita lyhyesti, sillä tarkoituksenani on enemmänkin luoda lukijoille kuva niiden moninaisuudesta kuin eritellä niiden erityispiirteitä ja eroja. (Yksityiskohtainen ja vertaileva analyysi näistä teorioista löytyy teoksesta Leppänen 1993):

TAULUKKO 1. Lukemisen- ja kirjallisuudentutkimuksen teorioita tulkinnasta

LUKEMISENTUTKIMUS

1. Tekstipohjaiset teorit

Lukeminen informaation siirtona kirjoittajalta tekstin kautta lukijalle: LaBerge ja Samuels, 1974; Carver, 1990.

2. Tekijäpohjaiset teorit

Niinkuin kohdassa (1.).

3. Lukijapohjaiset teorit

Lukeminen aktiivisen lukijan toimintana Goodman 1967, ja Smith 1971 psykologivistiiset lukijapohjaiset mallit.

4. Interaktiiviset teorit

Lukeminen tekstin ja lukijan interaktiona: Rumelhart, 1977; Kintsch ja van Dijk, 1978; Pearson ja Tierney, 1984.

KIRJALLISUUDENTUTKIMUS

Tulkinta tekstinsisäisen (ei-kirjoittajan) merkityksen löytämisenä: Uuskritiikki, Wellek ja Warren, 1942; Wimsatt ja Beardsley, 1954.

Tulkinta tekstinsisäisen ydinmerkityksen löytämisenä: Riffaterren strukturalismi 1978, 1981.

Tulkinta tekijän merkityksen rekonstruktiona historiallisen ja biografisen taustatutkimuksen avulla: Hirsch, 1967, 1976.

Tulkinta kirjoittajan tekstinsisäisen merkityksen löytämisenä: Knapp ja Michael 1982, 1987.

Tulkinta radikaalisti subjektiivisena lukijan merkityksen luomisena: Hollandin 1973 ja Bleichin 1978 psykologiset/psykoanalyttiset lukemisen vastaanoton mallit.

Tulkinta tekstin ja lukijan interaktiona: Iserin Rezeptionsästhetik 1974, 1978.

5. Kontekstiteoriat

Lukeminen toimintana, jota ohjaa sosiokulttuurinen konteksti: Sosiolingvistinen lukemisen tutkimus: Gee, 1992; Wallace, 1992.

Tulkinta toimintana, jota määräävät tulkintayhteisön konventiot: Fish, 1976.

Lukeminen toimintana, jota ohjaa sosiokulttuurinen konteksti ja lukijan kognitiivinen konteksti: Sosiopsykologin v i s t i n e n l u k e m i s e n t u t k i m u s , H a r s t e e t a l . , 1 9 8 2 .

6. Sosiaalis-interaktiiviset teoriat

Lukeminen ja kirjoittaminen sosiaalisena vuorovaikutuksena kirjoittajan ja lukijan välillä: Nystrand, 1987, 1989.

Tulkinta dialogina kirjoittajan ja lukijan välillä: MacKenzie, 1990.

7. Tekstuaalisuusteoriat

Tekstit sosiaalisina, kulttuurisina, historiallisina ja intertekstuaalisina: Fairclough, 1989, 1992.₁

Kirjalliset tekstit sosiaalisina, kulttuurisina, historiallisina ja intertekstuaalisina: Derrida, 1977, 1978.

Teoriassa tekstien tulkitsija voi siis nojautua hyvinkin erilaisiin käsityksiin. Lukija voi etsiä teoksen 'oikeaa' merkitystä itse tekstistä joko niin, että tekstin 'oikea' merkitys vastaa kirjoittajan intentiota, kuten tekijäpohjaisissa teorioissa, tai niin että se on siitä riippumaton, kuten esimerkiksi uuskiittisessä tai Riffaterren strukturalistisessa tulkinnan teoriassa. Lukija voi etsiä tekstin 'oikeaa' merkitystä myös kirjoittajan oletetusta tai sosiaalisesti rekonstruoidusta merkityksestä. Tämä taas tarkoittaa sitä, että teksti ei itsessään ole täydellinen, vaan sen 'ymmärtäminen' vaatii jossain määrin tietoa kirjoittajasta ja hänen taustastaan. Tätä kantaa edustaa esimerkiksi Hirschin kirjoittajapohjainen tulkinnan teoria. Edelleen lukija voi nojautua vain itseensä niin, että tekstin tulkinnassa on kyse joko selvästi lukijajohtoisesta toiminnasta, niin kuin Goodmanin tai Smithin lukemismalleissa, tai radikaalisti subjektiivisesta merkityksen luomisesta, niin kuin Bleichin ja Hollandin lukemisen vastaanoton teorioissa. Näistä erityisesti jälkimmäinen vaihtoehto tekee tekstistä itsessään tyhjän reductoimalla sen vain mustiksi merkeiksi paperilla, mikä merkitsee myös sitä, että vasta lukija antaa tekstille sen merkityksen.

Lukija voi myös nähdä tulkinnan prosessina, jota ohjaa sosiokulttuurinen konteksti ja sen arvot, käsitykset ja käytänteet; tästä esimerkkinä voisi

mainita sosiolingvistiset lukemisen teorit. Sosiokulttuurisen kontekstin ja erityisesti lukijayhteisön tulkintakonventioiden roolin voi nähdä myös ratkaisevana. Esimerkiksi Fish on esittänyt, että tulkintayhteisön konventiot määräävät totaalisesti sen, miten kirjallisen tekstin voi ja saa tulkita. Myös tämä näkemys radikaaleimmillaan tarkoittaa sitä, että itse teksti on tyhjä ja vasta sosiokulttuuriset tulkintakonventiot antavat sille merkityksen. Lukija voi nähdä tulkinnan myös vuorovaikutuksena oman kognitionsa ja tekstin välillä, jolloin tekstin merkitys ei synny yksinomaan tekstistä tai yksinomaan lukijasta, vaan näiden yhteistyöstä, jossa molemmat osapuolet tuovat prosessiin jotakin omaansa. Tämä näkemys on luonteenomaista n.k. interaktiivisille teorioille. Edelleen voidaan ajatella, että tulkinta on vuorovaikutusta lukijan ja kirjoittajan välillä tietyssä kontekstissa. Tällöin teksti välittää eräänlaisena siltana lukijalle jotakin kirjoittajan arvoista, oletuksista ja käsityksistä. Tästä ajattelutavasta ovat esimerkkinä taulukossa 1 sosiaalis-interaktiiviset teorit. Lukija voi myös nähdä tulkinnan prosessina, jota ohjaavat sekä hän itse että ei-kielellinen konteksti, ja jossa teksti on periaatteessa avoin, historiallinen ja intertekstuaalinen. Tätä näkemystä korostavat puolestaan tekstuaalisuusteorit.

Taulukko 1 osoittaa sen, että tekstikeskeinen tulkintänäkemys on vain yksi monien joukossa ja että viimeaikaiset teorit pyrkivät hahmottamaan tulkinnan, ei monistisena, ainoastaan tekstin määrämänä toimintana, vaan kompleksina toimintana, johon vaikuttaa tekstin lisäksi myös monta muuta tekijää. Tämä vastaa myös omaa näkemystäni tulkinnan luonteesta: sen mukaan tulkitseminen on monimutkainen prosessi, jossa tekstin kielen ja kieliasun magneetikentän ohjaama lukija on yksilöllisessä ja mahdollisesti luovassakin vuorovaikutuksessa tekstin kanssa tietyssä tilanteessa ja ja tiettyjen institutionaalisten, sosiaalisten, kulttuuristen ja ideologisten premissien vallitessa.

2.2. Teksti merkityksen säiliönä ja välittäjänä: yksi kielen konventionaalinen metafora

Taulukko 1 osoittaa myös sen, että tekstien lukijoilla ja kriitikoilla näyttäisi periaatteessa olevan paljon valinnanvaraa, mitä tulee teorioihin ja näkemyksiin tulkinnasta. Dollimoren esimerkki kuitenkin osoittaa, että huolimatta kriitikon pyrkimyksestä pois tekstikeskeisestä tulkintanäkemyksestä, hän ei käytännössä siinä onnistu.

Tämä ristiriita tulkinnan teorian ja käytännön välillä ei kuitenkaan ole vain kirjallisuuskriitikoille luonteellinen. Voi olla, että aina, kun puhumme ja kirjoitamme tulkinnasta, saatamme hyvin helposti ajautua tekstikeskeiseen tulkintanäkemykseen. Syynä tähän saattaa olla se, että itse kieli pakottaa meidät tekstikeskeiseen tulkintakäsitykseen. Tällä kannalla ovat esimerkiksi Reddy (1980), Lakoff ja Johnson (1980), Moore ja Carling (1982) ja Lee (1992). Näiden tutkijoiden mukaan englannin kielestä (tai mahdollisesti länsimaisista kielistä ylipäätään) voidaan löytää konventionaalinen kielellinen ja kulttuurinen metafora, joka hahmottaa kirjoitetun tekstin oman merkityksensä säiliönä ja välittäjänä. Tämän näkemyksen mukaan merkitys on siis ikäänkuin kirjoitettu tekstiin 'sisään' ja teksti myös pystyy välittämään sen lukijoille yksisuuntaisen siirto-prosessin kautta. Koska tämä metafora on luonteeltaan konventionaalinen, se voi myös vaikuttaa voimakkaasti siihen millaisiksi koemme kirjoitetut tekstit ja niiden tulkinnan.

Jos pitää paikkansa se, että länsimaisissa kielissä on tämänkaltainen 'sisäänrakennettu' tekstimetafora, voi aiheellisesti kysyä voimmeko käytännössä tukeutua mihinkään muuhun kuin tekstikeskeiseen tulkintanäkemykseen. Tämä kysymys motivoi myös analyysiäni Fowlerin esseen tekstimetaforista.

3. METAFORAN KÄSITTEESTÄ

Perinteisesti metaforaa on pidetty vain yhtenä kaunokirjallisuudelle tyypillisenä retorisena keinona, jonka avulla kirjailijat ovat luoneet kuva-kielisiä rinnastuksia ja uusia assosiativisia yhteyksiä kahden toisilleen tavanomaisesti vieraan tai yhteensopimattoman asian välille. Viime aikoina on kuitenkin esitetty, että metaforaa ei ole syytä määritellä näin kapeasti. Erityisesti n.k. kognitiiviset lingvistit ovat väittäneet, että metafora on itse asiassa yksi kognition perustyökaluja, jonka avulla ihminen pystyy ymmärtämään ja jäsentämään maailmaa ja kokemustaan siitä (ks. esimerkiksi Lakoff ja Johnson 1980, Lakoff 1987 ja Lakoff ja Turner 1989).

Kognitiivisen lingvistiikan mukaan ihminen ymmärtää abstraktit käsitteet ja kokemukset konkreettisten ruumillisten kokemusten kautta. Näihin konkreettisiin kokemuksiin kuuluu tilanhahmotus, esimerkiksi YLHÄÄLLÄ-ALHAALLA, KESKELLÄ-SIVULLA, aistimukset, esimerkiksi PIMEÄ, VALOISA, KYLMÄ, KUUMA ja kinesteettiset kuvainnolliset skeemat (*image schemas*) eli yksinkertaiset rakenteet, jotka toistuvat ihmisen ruumiillisissa kokemuksissa, esimerkiksi SÄILIÖ, REITTI, VOIMA, TASAPAINO (ks. Lakoff ja Johnson 1980, ja Lakoff 1987 ja 1990 ja Johnson 1987, 1989 ja 1992).

Tässä artikkelissa käsitän metaforan kognitiivisen lingvistiikan tavalla. Metaforassa on kyse siitä, että yksi ilmiö tai kokemus ymmärretään toisen konkreettisemmän ilmiön tai kokemuksen avulla (vrt. Lakoff 1990: 47-8). Esimerkiksi teksti merkityksen säiliönä on juuri tässä mielessä metaforinen, vertautuuhan teksti siinä yhteen kinesteettiseen kuvainnolliseen skeemaan, säiliöön.

Tämän artikkeliin tarkoituksiin metafora on hyödyllinen analyysiväline siinä mielessä, että sen avulla voi hahmottaa ja jäsentää tulkitsemisen

kokemusta. Kriitikon käyttämien tekstimetaforien tarkastelu on siis myös kurkistusaukko hänen käsityksiinsä siitä, millainen tulkintaprosessi on. Tässä yhteydessä olisi tietenkin perusteltua tarkastella myös muitakin tekstuaalisia, kielellisiä, retorisia ja pragmaattisia piirteitä, esimerkiksi tekstitopiikkeja, deiksistä, metonymiaa, modaalisuutta ja presuppositioita. Näiden piirteiden avulla olisi mahdollista saada lisävalaistusta ja vankempaa todistusaineistoa kirjoittajan tulkintakäsityksistä, mutta tilanpuutteen vuoksi keskityn tässä vain metaforiin.

4. TEKSTIMETAFORIA FOWLERIN ESSEESSÄ

Tässä artikkelissa tarkastelen erityisesti niitä metaforia, joita Fowler käyttää kuvaamaan kirjallista tekstiä ja sen tehtävää tulkinnassa. Kiinnitän erityisesti huomiota siihen, korvaako Fowler konventionaalinen 'teksti säiliönä ja merkityksen välittäjänä' -metaforan uudenslaisilla metaforilla, jotka kuvaisivat tekstiä tuoreella tavalla. Tarkastelen pääasiassa kahdentyyppisiä metaforia. Yhtäältä analysoin substantiivimetaforia, joita Fowler käyttää romaanitekstistä. Toisaalta tarkastelen esseiden verbimetaforia, joita hän käyttää tulkintaprosessista₂.

Analyysin taustaksi voisi todeta, että esimerkiksi formalistiset ja uskriittiset kriitikot, jotka tyypillisesti ovat hahmottaneet kirjallisen tekstin tekstikeskeisen tulkintateorian (ja konventionaalisen tekstimetaforan) mukaisesti merkityssäiliöksi, ovat usein käyttäneet spatiaalisia ja visuaalisia metaforia tekstistä. Nämä metaforat ovat kuvanneet tekstiä ikään kuin esineenä. Kuuluisa esimerkki tästä on uskriitikko Brooks (1947) metafora "well wrought urn", joka kuvaa runotekstiä hienosti työstettynä uurnan kaltaisena taide-esineenä, joka 'sulkee' sisäänsä oman merkityksensä. Suomalaisestakin kritiikistä voi löytää samankaltaisia esimerkkejä: teksti voidaan nähdä vaikkapa "kudelmana", "punoksena" tai "verkkona".

Tyypillistä tekstiä korostaville kriitikoille on ollut myös esittää teksti hierarkkisenä rakennelmana, jonka sisällä on erilaisia merkityksen tasoja. Esimerkiksi kuuluisa Shakespeare-kriitikko, G. Wilson Knight (1930) esittää kuvatessaan *Kuningas Learin* rakennetta, että tekstillä on tietty semanttinen "keskus" (*core*) tai "sydän" (*heart*), jonka ympärille ryhmittyy myös joukko eritasoisia "alueita" (*regions*). Samoin on ollut varsin yleistä, että teksti on esitetty ikään kuin se olisi itsessään kykenevä näyttämään tai välittämään merkityksensä lukijoille. Tästä esimerkkinä voisi mainita vaikkapa Dollimoren verbimetaforat *offer* tai *refuse*, jotka implikoivat, että teksti itse on kykenevä tarjoamaan tai epäämään merkityksiä.

Fowler pyrkii pois tämänkaltaisesta spatiaaliseen kuvastosta. Jo esitellessään lähestymistapaansa hän argumentoi voimakkaasti sen puolesta, että teksti tulee nähdä toisin. Bakhtinin (1968, 1973, 1981) ajatuksia seurailleen hän esittää, että Dickensin romaania ei pidä nähdä monologisena tekstinä, joka pitää sisällään vain kirjoittajan merkityksen tai näkökulman. Sen sijaan tämä romaani tulee käsittää viestinnälliseksi, polyfoniseksi ja dialogiseksi. Romaani pitää sisällään useita toisilleen vastakkaisia ääniä siten, että ne myös ilmaisevat erilaisia, ristiriitaisiakin maailmankatsomuksia ja ideologioita. Samanaikaisesti Fowler tulkitsee Bakhtinia selkeän lingvistisesti, Hallidayn sosiaalis-semioottisessa viitekehyksessä. Hän kuvailee näkökulmansa seuraavalla tavalla:

In the polyphonic novel . . . the characters are more liberated: they achieve voices, and points of view, which challenge the validity of the authorial position. The musical metaphor of polyphony refers to the co-presence of independent but interconnected voices . . . 'Dialogue' means implicit dialogue, not turn-by-turn speeches: it refers to the fact that one person's speech-forms reflect consciousness of the actual or potential response of an interlocutor, orientation towards a second act of speech. But there is a stronger meaning which Bakhtin seems to have in mind for 'dialogic' and that is 'dialectical'. The dialogic relationship confronts unresolved contrary ideologies, opposing voices in which conflicting world-views resist submersion or cancellation. At a superficial level, the application of these ideas to *Hard Times* seems well justified. [. . .] Then the novel contains a large number of diverse characters

and groups of characters of very different social origins and affiliations, putting forward many and clashing points of view. (Fowler 1989: 79)

Tämän perusteella näyttäisi siltä, että väittäessään että teksti ei sisälläkään merkitystasoja, vaan keskenään keskustelevia ja lukijalle puhuvia ääniä, Fowler todellakin tukeutuisi varsin erilaiseen näkemykseen tekstistä ja tulkinnasta. Taulukko 2 sisältää yksityiskohtaisempia esimerkkejä, jotka näyttäisivät vahvistavan tätä huomiota.

TAULUKKO 2. Teksti äänen kokonaisuutena: auditiivisia metaforia Fowlerin esseessä

- 1 [P]olyphonic structure . . . exists . . . in the ensemble of numerous voices of opinion and conflict . . . (79)
- 2 The task of the analyst who wishes to make sense of this medley of voices is two-fold. (79)
- 3 A plurality of voices does not in itself mean a non-authoritarian stance. (79)
- 4 First, it is necessary to show in detail the linguistic and semiotic characteristics of the various voices (including the narrating voice). (79)
- 5 Secondly, the polyphonic structure, the multiplicity of voices, needs to be interpreted in terms of the author's ideology. (79)
- 6 A list of distinct speech styles in the novel would show that there is an exceptional range of clearly differentiated voices . . . (81)
- 7 It could be argued merely on the basis of the multiplicity and variousness of voices and people that *Hard Times* makes a prima-facie claim to be a polyphonic novel. (81)
- 8 I shall now look more closely at how the multiple languages of *Hard Times* signify and intersect . . . (81)
- 9 Sleary is . . . designed as a significant voice against Gradgrindism in the polyphonic structure of the book. (83)
- 10 The novel contains many other contrasts of speech styles (84)
- 11 So far I have offered examples of significant individual voices and speech styles which seem to take the imprint of social values . . . (87)
- 12 Other examples could be discussed; together they would assemble a picture of a text articulated in a multitude of voices. (87)
- 13 These voices are, overall, discordant, fluctuating . . . (87)
- 14 Harthouse and Stephen are not immediately opposed, nor are many other significant antithesis of voices. (87)

Taulukko 2 osoittaa ensiksikin, että Fowlerin mukaan teksti sisältää "ääniä" (*voices*). *Voice*-sana on itsessään jo metaforinen: se implikoi, että

Fowlerille tekstin lukeminen vertautuu epäsuorasti kuulemiseen. Teksti ikään kuin 'puhuu' lukijoille. Kuten esimerkki 2 osoittaa (*to make sense of this medley of voices, the analyst has to . . .*), kriitikon tehtäväksi tulee tekstin moninaisten äänien välittämien merkitysten selvittäminen. Fowler käyttää myös bakhtinilaisia 'musiikillisia' metaforia, esimerkiksi *polyphonic (structure)* ja *medley of voices*, joiden avulla hän luo vaikutelmaa tekstistä erillisten mutta keskenään sidoksissa olevien äänien sinfonisena ja dynaamisena kokonaisuutena. Huomionarvoista tässä on myös se, kuinka painokkaasti Fowler korostaa äänien moninaisuutta ja erilaisuutta. Tätä tarkoitusta varten hän käyttää runsaasti määrän ilmauksia, kuten esimerkiksi *ensemble, numerous, medley, plurality, range, multiplicity, variousness* ja *multiple* osoittavat.

Voice-metafora ei ainoastaan viittaa tekstiin suullisen viestintätapahtuman kaltaisena prosessina, vaan se viittaa myös romaanin henkilöhahmojen puhetyyleihin. Henkilöiden äänet tarkoittavat siis esseessä myös heille tyypillisiä rekistereitä, idiolektejä, murteita ja sosiolektejä. Nämä äänet välittävät Fowlerin mukaan myös tiettyjä sosiaalisia arvoja. Äänet siis 'puhuvat' myös sosiaalisista käsityksistä. Taulukossa 3 on tästä esimerkkejä.

TAULUKKO 3. Tekstin äänet näkökulmien ilmaisijoina: visuaalisia ja indeksaalisia metaforia Fowlerin esseessä

1	[D]iverse characters and groups . . . putting forward many and clashing points of view. (79)
2	Stephen Blackpool's speech . . . encodes . . . a world-view, a set of attitudes (80)
3	[R]egisters of language characterise social groups and encode their values. (84)
4	Harthouse's speech . . . is marked as middle-class, elaborated, evasive. (85)
5	Stephen's language indicate[s] his representativeness of a class. (85)
6	[T]he language suggest[s] the regional, uneducated and oral properties of the language of the Hands. (85)

- 7 [S]ignificant individual voices and speech styles which seem to take the
imprint of social values. (87)
- 8 These voices are discordant, fluctuating in the kaleidoscope of views they
express. (87)
- 9 Stephen . . . voicing sentiments of 'man' against master . . . (88)
- 10 Stephen gives voice to these sentiments . . . (88)

Taulukossa 3 on ensinnä esimerkkejä metaforista, jotka kuvaavat sitä, mitä tekstin äänet tuovat esiin. Tähän Fowler käyttää visuaalisia substantiivi-metaforia, esimerkiksi sellaisia kuin *a world-view, points of view* ja *kaleidoscope of views*. Sen lisäksi, että teksti on Fowlerille viestintätapahtuma, se on myös eräänlainen visuaalinen objekti, jonka merkityksiä lukija voi 'nähdä'. Lisäksi nämä merkitykset ovat selvästi ideologisia luonteeltaan. Tämä käy ilmi siitä, että Fowler käyttää samassa lauseasemassa ja merkityksessä myös sellaisia substantiivilausekkeita kuin *set of attitudes, values, social values, sentiments of 'man' against master*.

Toiseksi taulukossa 3 on verbimetaforia, jotka viittaavat tekstin 'toimintaan' tulkinnassa. Teksti esitetään ikään kuin kykenevänä indeksaaliseen toimintaan: se 'osoittaa' erilaisia näkökulmia lukijoille. Tästä ovat esimerkkinä Fowlerin käyttämät visuaaliset 'näyttää'-metaforat (esimerkiksi *puts forward, take the imprint of ja is marked as*), auditiiviset 'ilmaista'-metaforat (*express, voicing ja gives voice to*), ja teknis-lingvistiset metaforat (*encode*). Näiden verbimetaforien avulla teksti saadaan näyttämään ikään kuin aktiiviselta tekijältä tulkinnassa. Tätä korostaa vielä se, että osa näistä verbimetaforista on selvästi humanistavia luonteeltaan, eli ne kuvaavat toimintaa, joka on tyypillistä ihmiselle, eikä elottomalle entiteetille (esimerkiksi *puts forward tai voices*). Tekstin aktiivisuutta korostaa myös se, että miltei kaikissa taulukon 3 esimerkkilauseissa teksti tai jokin sen elementti saa tekijäroolin (*agency*)₃. Kiinnostavaa on myös se, että tekstin toimintaan viittaavat verbimetaforat ovat esseessä järjestelmällisesti ei-modaalisessa muodossa, yleistyksinä. Fowler ei siis pehmennä tai epäroi

esittäessään tulkintaansa: hänen esseessään romaaniteksti kategorisesti näyttää omat merkityksensä implisiittisille lukijoilleen.

Kaiken kaikkiaan taulukko 3 osoittaa, erityisesti kun sen suhteuttaa taulukosta 2 esitettyihin huomioihin, että Fowler tasapainottelee mielenkiintoisella tavalla visuaalisten ja auditiivisten metaforien välillä. Teksti on sekä viestintätapahtuma - joukko ääniä, jotka puhuvat toisilleen ja lukijoille - että myös objektiivinen ja visuaalinen entiteetti. Samoin se on aktiivinen tekijä, joka osoittaa ja ilmaisee erilaisia näkökulmia lukijoille.

Romaanin äänistä ja näkökulmista rakentuu tietty kokonaisuus. Taulukko 4 sisältää esimerkkejä metaforista, joiden avulla Fowler luo kuvan tekstistä jäsenytyneenä kokonaisuutena.

TAULUKKO 4. Tekstin äänet ja näkökulmat rakenneosina: konstruktivisia ja strukturaalisia metaforia Fowlerin esseessä

- 1 [These examples] assemble a picture of the text articulated in a multitude of voices. (87)
- 2 [T]he plurality of codes . . . constitute a fruitful and discordant polyphony. (89)
- 3 [T]he two attitudes relate antithetically (80)
- 4 [T]he examples are striking instances of many . . . semiotically significant oppositions which permeate *Hard Times* (80)
- 5 These voices are . . . discordant, fluctuating in the kaleidoscope of views they express. (87)
- 6 [T]he opposing points of view do not neatly align. (87)
- 7 [T]he symbols of Fancy and Fact are in direct opposition. (87)
- 8 Harthouse and Stephen are not immediately opposed. (87)
- 9 Dickens's' intellectual scheme . . . does not seem to have been symmetrical . . . (87)
- 10 [Dickens's] sociolinguistic symbols embodied in characters do not relate diagrammatically. (87)
- 11 [A]nd so the relationships between theoretical issues . . . are not dramatized neatly . . . (87)
- 12 [T]he inconsistencies and discords are an indication of the problematic status the social and theoretical crises in question. (90)

Fowler käyttää kahdentyyppisiä metaforia viittaamaan tekstiin tai kuvaamaan sitä kokonaisuutena. Yhtäältä hän käyttää konstruktivisia, humanistavia verbimetaforia, kuten *assemble* tai *constitute* viittaamaan tekstin äänien ja näkökulmien toimintaan tai tekemiseen. Romaanin äänet ja näkökulmat esitetään jälleen ikään kuin aktiivisina tekijöinä, jotka ovat kykeneviä itse 'rakentamaan' tekstin polyfonisen kokonaisuuden. Teksti tai sen osat myös toimivat lauseessa jälleen tekijäroolissa. Toisaalta Fowler käyttää myös strukturaalisia, visuaalisia ja geometrisia metaforia, jotka implikoivat, että teksti on monimutkainen eri elementeistä ja niiden suhteista koostuva rakennelma. Tällaisia ovat esimerkiksi verbimetaforat *relate*, *align*, *are in opposition* ja *are opposed*, adjektiivimetafora *symmetrical* ja adverbimetaforat *antithetically*, *neatly* ja *diagrammatically*.

Kuten aiemmassa formalistisessa ja uuskriittisessä kritiikissä myös Fowlerin esseessä teksti näyttäytyy siis spatiaalisenä, visuaalisena, ja strukturoituna entiteettinä. Tämän tekstinäkemyksen jonkinlaisena kulminaationa voitaisiin pitää esseessä kerran esiintyvää voimakkaasti visuaalista substantiivimetaforaa *the global canvas* (s. 87). Teksti vertautuu implisiittisesti maalaukseen, ja todennäköistä on, että tämä vertauskohta ei ole mikään naturalistinen maalaus vaan jokin abstraktimpi ja konstruktivistisempi taideteos.

Tekstille esseessä annettu aktiivinen tekijärooli omien ääniensä ja näkökulmiensa esiinnostajana on käynyt selvästi ilmi taulukoissa 3 ja 4. Tätä näkemystä vahvistaa vielä muutama Fowlerin käyttämä tekstin toimintaa ilmaiseva humanistava verbimetafora:

- 1 The reader is compelled to decipher a radical, and not entirely consistent code . . . (83)
- 2 [T]he stylistic polyphony is . . . compelling the reader to grapple uneasily with the tangle of issues that Dickens problematizes. (90)

Teksti siis 'pakottaa' lukijan tulkitsemaan sen tietyllä tavalla. Fowler ei kuitenkaan esitä, että teksti pakottaa lukijan löytämään jonkin tietyn, selkeästi rajatun ja määriteltävissä olevan merkityksen tekstistä. Päin vastoin teksti pakottaa lukijan kamppailemaan tekstin moninaisten ja ristiriitaisten merkitysten kanssa ja tässä mielessä ainakin tekstin avoimuuden ja monitulkintaisuuden kanssa.

5. PÄÄTELMIÄ

Tässä esitetyn suppean metafora-analyysin avulla voidaan jo varovaisesti hahmotella Fowlerin käsitystä tekstistä ja tekstin tehtävästä tulkinnassa. Ensinnä, Fowler käyttää bakhtinilaisia auditiivisia ja musiikillisia metaforia, joiden avulla hän luo kuvan tekstistä äänien monimutkaisena ja sinfonisena kokonaisuutena ja viestintätapahtumana. Teksti siis ikään kuin 'puhuu' lukijoille. Hän käyttää myös visuaalisia metaforia, jotka implikoivat, että teksti on paitsi viestintätapahtuma, myös objektiivinen, visuaaliluontoinen entiteetti. Fowlerin käyttämien indeksaalisten, konstruktivistien ja strukturaalisten verbimetaforien perusteella voi päätellä, että teksti on myös aktiivinen tulkintaa ohjaava tekijä varsinkin silloin, kun se tai sen jokin osa esiintyy lauseessa tekijäroolissa. Teksti 'nostaa esiin' ja 'ilmaisee' lukijalle omia merkityksiään ja 'rakentaa' itse oman polyfonisen kokonaisuutensa. Edelleen Fowlerin strukturaalisten metaforien perusteella voi päätellä, että hänelle teksti on monimutkainen, visuaalinen, jopa geometrinen äänten ja näkökulmien ja niiden välisten suhteiden muodostama kokonaisuus. Esseessä teksti esitetään edellisen lisäksi kykenevänä määräämään ja jopa pakottamaan lukijaa hänen tulkintaprosessissaan.

Tärkeätä tässä yhteydessä on kuitenkin se, että teksti ei pakota lukijaa löytämään jotakin tiettyä, kriitikon määrittelemää tekstinsisäistä merkitystä. Sen sijaan Fowlerin mukaan teksti pakottaa lukijan ymmärtämään tai

kamppailemaan sen seikan kanssa, että teksti on monitasoinen ja monitulkintainen. Tekstistä ei voi redusoida selkeää ydinmerkitystä, vaan se jää polyfoniseksi, moninaiseksi ja ristiriitaiseksikin. Tulkinta on näin ollen kamppailua tekstin moninaisten ja toisilleen vastakkaistenkin äänien ja näkökulmien kanssa. Tässä suhteessa Fowler poikkeaa formalistisista ja uuskiittisistä edeltäjistään ja problematisoi tekstin merkityksen.

Tietyissä suhteissa Fowler kuitenkin muistuttaa edeltäjiään. Legitimoidakseen oman tulkintansa Fowler itse asiassa tukeutuu käsitykseen, jonka mukaan kieli on läpinäkyvä siinä mielessä, että se voi nostaa esiin, ilmaista, näyttää ja osoittaa aktiivisesti omat merkityksensä lukijoille. Myös Fowlerille teksti siis on viime kädessä oman merkityksensä säiliö ja välittäjä.

Analyysini Fowlerin esseestä vahvistaa aiempia havaintojani siitä, että käytännössä ei ole lainkaan yksinkertaista välttää käsitystä tekstistä tulkinnan ehdottomana normina. Huolimatta siitä, että tulkinnasta on nykyään olemassa lukuisia erilaisia teorioita, että suuri osa viimeaikaisista teorioista hahmottaa tulkinnan monimutkaisena prosessina ja että Fowlerin periaatteessa nojautuu kontekstuaaliseen ja kommunikatiiviseen tulkintänäkemykseen, myös Fowlerin esseessä teksti ohjaa tulkintaa itsevaltiaan tavoin. Tämä käsitys hiipii mukaan tulkintaan kielen konventionaalisen tekstimetaphoran kautta. Siten Fowlerin uudet bakhtinilaiset auditiiviset ja musiikilliset metaforat eivät täysin onnistu luomaan kokonaan uudenlaista kuvaa tekstistä ja sen tehtävästä tulkinnasta.

Syy siihen miksi 'teksti säiliönä ja merkityksen välittäjänä' -metafora näyttäisi hiipivän mukaan tulkintaan kerta toisensa jälkeen on ehkä kuitenkin hyvin yksinkertainen. Se on hyödyllinen tulkitsijoille. Erityisen hyödyllinen se on kriitikoille, joiden yhtenä tehtävänä on markkinoida

tulkintoja muille lukijoille. Koska tämän metaforan mukaan tekstin kieli on läpinäkyvä ja teksti on itsessään aktiivinen merkityksen välittäjä, tulkitsijan ei tarvitse huolehtia tulkintansa oikeellisuudesta eikä modaalistaa ja relatiivistaa sitä. Kieli -sen läpinäkyvyys - validioi tulkinnan automaattisesti.

HUOMAUTUKSIA

- 1 Fairclough'n teoria kirjoitettujen tekstien tulkinnasta ei edusta lukemisentutkimuksen perinnettä. Sen ala on pikemminkin lingvistinen diskurssintutkimus. Koska se kuitenkin esittää tietyn, muita kuin kirjallisia tekstejä koskevan tulkintateorian, se on mukana taulukossa 1 yhtenä viimeaikaisena tekstuaalisuutta korostavana esimerkkinä tulkinnan teorioista.
- 2 Tässä yhteydessä voisi tarkastella myös niitä metaforia, joita kriitikko käyttää viittaamaan tai kuvaamaan itseään lukijana, lukijoita yleensä, tai kriitikon tai lukijoiden tulkintaprosessin kontekstuaalisia puitteita. Samoin olisi kiinnostavaa tarkastella näiden metaforien suhteita keskenään ja sitä minkälaisia metaforaketjuja niiden kokonaisuudesta rakentuu. Tilan puutteen vuoksi keskityn kuitenkin vain teksti- ja tulkintaprosessia kuvaaviin metaforiin tässä artikkelissa.
- 3 Agency-käsite on kehitetty systeemiopin transitiivisuuden käsitteen perusteella. Transitiivisuus tarkoittaa sitä, että lauseiden nähdään ilmaisevan 'tekemisen', 'tapahtumisen' ja 'olemisen' prosesseja, joissa on mukana, itse prosessien lisäksi, joukko osanottajia tai osallisia ja tietyt olosuhteet (ks. esimerkiksi Halliday 1985: 101, missä on lisää tietoa transitiivisuuskäsitteestä). Käsite on keskeinen kriittisessä lingvistiikassa ja kriittisessä diskurssianalyyisissä (ks. esimerkiksi Fairclough 1989). Fairclough'n mukaan (1989: 50, 124) esimerkiksi elottoman entiteetin käyttö tekijänä lauseessa tarkoittaa, että se esitetään ikään kuin kyseessä olevan toiminnan tai prosessin aktiivisena ja kausaalisenä lähteenä. Elottomien tai abstraktein substantiivien ja nominalisatioiden käytöllä tekijäroolissa samoin kuin agentittoman passiivin käytöllä voi lisäksi olla ideologiset syynsä siinä mielessä, että niiden avulla voidaan piilottaa toiminnan todellinen tekijä, syy tai se, joka siitä on todellisuudessa vastuussa.

LÄHTEET

Ensisijainen lähde:

Fowler, R. 1989. Polyphony in Hard Times. In R. Carter ja P. Simpson (ed.) *Language, Discourse and Literature: An introductory reader in discourse stylistics*. London: Unwin Hyman, 77 - 93.

Toissijaiset lähteet:

Bakhtin, M. 1968. *Rabelais and his World*. Cambridge, Mass.: Massachusetts Institute of Technology Press.

Bakhtin, M. 1973. *Problems of Dostoyevsky's Poetics*. Ann Arbor: Ardis.

Bakhtin, M. 1981. *The Dialogic Imagination: Four essays*. Austin, Texas and London: University of Texas Press.

Bakhtin, M. & P.N. Medvedev. 1985. *The Formal Method in Literary Scholarship: A critical introduction to sociological poetics*. Cambridge, Ma.: Harvard University Press.

Bleich, D. 1978. *Subjective Criticism*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Brooks, C. 1947 *The Well Wrought Urn: Studies in the structure of poetry*. New York: Harcourt, Brace and Company.

Carver, R. 1990. *Reading Rate: A review of research and theory*. San Diego, New York, Tokyo and Toronto: Academic Press.

Derrida, J. 1977. *Of Grammatology*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Derrida, J. 1978. *Writing and Difference*. Chicago: University of Chicago Press.

Dollimore, J. 1989 [1984]. *Radical Tragedy: Religion, ideology and power in the drama of Shakespeare and his contemporaries*. New York, London, Toronto, Sydney and Tokyo: Harvester Wheatsheaf.

Fairclough, N. 1989. *Language and Power*. London: Longman.

Fairclough, N. 1992. *Discourse and Social Change*. Oxford: Polity Press.

- Fish, S. 1980 [1976]. *Is there a Text in this Class? The authority of interpretive communities*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Gee, J. 1992. Socio-cultural approaches to literacy (literacies). *Annual Review of Applied Linguistics* 12, 31 - 48.
- Goodman, K. 1982 [1967]. Reading: a psycholinguistic guessing game. In F.V. Gollasch (ed.) *Language and Literacy: The selected writings of Kenneth S. Goodman*, Vol. 1. Boston, London and Henley: Routledge and Kegan Paul, 5 - 18.
- Goodman, 1968. The psycholinguistic nature of the reading process. In K.S. Goodman (ed.) *The Psycholinguistic Nature of the Reading Process*. Detroit: Wayne State University Press, 13 - 26.
- Halliday, M.A.K. 1985. *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Harste, J.C., C. Burke & V. Woodward. 1982. Children's language and world: Initial encounters with print. In J. Langer & M. Smith-Burke (eds.) *Reader Meets Author/Bridging the Gap: A psycholinguistic and sociolinguistic perspective*. Newark, Del.: International Reading Association, 43 - 46.
- Hirsch, E.D. Jr. 1967. *Validity in Interpretation*. New Haven and London: Yale University Press.
- Hirsch, E.D. Jr. 1976. *The Aims of Interpretation*. Chicago: The University Chicago Press.
- Holland, N. 1973. *Poems in Persons: An introduction to the psychoanalysis of literature*. New York: Norton.
- Iser, W. 1974. *The Implied Reader: Patterns of communication in prose fiction from Bunyan to Beckett*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Iser, W. 1978. *The Act of Reading: A theory of aesthetic response*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Johnson, M. 1987. *The Body in the Mind: The bodily basis of meaning, imagination and reason*. Chicago: University of Chicago Press.
- Johnson, M. 1989. Image-schematic bases of meaning. *RSSI* 9, 109 - 118.
- Johnson, M. 1992. Philosophical implications of cognitive semantics. *Cognitive Linguistics* 3, 345 - 366.
- Kintsch, W. & T. van Dijk. 1978. Toward a model of text comprehension and production. *Psychological Review* 85, 363 - 394.
- Knapp, S. & W. Benn Michaels. 1982. Against theory. *Critical Inquiry* 8, 723 - 742.

- Knapp, S. & W. Benn Michaels. 1987. Against theory 2: Hermeneutics and deconstruction. *Critical Inquiry* 14, 49 - 68.
- LaBerge, D. & S.J. Samuels. 1974. Toward a theory of automatic information processing in reading. *Cognitive Psychology* 6, 293 - 323.
- Lakoff, G. 1987. *Women, Fire and Dangerous Things: What categories reveal about the mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. 1990. The invariance hypothesis: Is abstract reason based on image-schemas? *Cognitive Linguistics* 1, 39 - 74.
- Lakoff, G. & M. Johnson. 1980. *Metaphors we Live by*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lakoff, G. & M. Turner. 1989. *More than Cool Reason: A field guide to poetic metaphor*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lee, D. 1992. *Competing Discourses: Perspective and ideology in language*. London and New York: Longman.
- Leppänen, S. 1993. *The Mediation of Interpretive Criteria in Literary Criticism*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- MacKenzie, I. 1990. Author, text, reader and community. *Journal of Literary Semantics* XIX , 116 - 134.
- Moore, T. & C. Carling,. 1982. *Understanding Language: Towards a post-Chomskyan linguistics*. London: Routledge.
- Nystrand, M. 1987. The context of written communication. In R. Horowitz & S.J. Samuels (eds.) *Understanding Oral and Written Discourse*, 197 - 214. Orlando and London: Academic Press.
- Nystrand, M. 1989. A social interactive model of writing. *Written Communication* 6 , 66 - 85.
- Pearson, P.D. & R.J. Tierney. 1984. On becoming a thoughtful reader: Learning to read like a writer. In A.C. Purves & O. Niles (eds.) *Becoming Readers in a Complex Society: Eighty-third yearbook of the National Society for the Study of Education*. Part 1. Chicago: University of Chicago Press.
- Reddy, M.J. 1979. The conduit metaphor - a case frame conflict in our language about language. In A. Ortony (ed.) *Metaphor and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press, 284 - 324.
- Riffaterre, M. 1978. *Semiotics of Poetry*. Bloomington: Indiana University Press.

- Riffaterre, M. 1981. Interpretation and descriptive poetry: A reading of Wordsworth's 'Yew-Trees'. In R. Young (ed.) *Untying the Text: A post-structuralist reader*. Boston, London and Henley: Routledge and Kegan Paul, 103 - 132.
- Rumelhart, D.E. 1977. Toward an interactive model of reading. In S. Dornic (ed.) *Attention and Performance VI*. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, 573 - 603.
- Smith, F. 1971. *Understanding Reading*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Wallace, C. 1992. *Reading*. Oxford: Oxford University Press.
- Wellek, R. and Warren, A.. 1956 [1942]. *Theory of Literature*. New York: Harcourt, Brace and World, Inc.
- Wimsatt, W.K. and Beardsley, M.C. 1954. *The Verbal Icon*. University of Kentucky: University of Kentucky Press.